

Τὸ Αἰγιον Ὄρος

Δ'.

Τὸ πολίτευμα

Τὸ Ἅγιον Ὄρος. — Ὁ ὁσιος Ἀθανάσιος. — Ἡ ἀγιοφόρος ῥαβδος του. — Ἡ μονὴ τῆς Λαύρας. — Ἡ ἱερὰ Σύναξις. — Τὸ πολίτευμα.

Τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῆς ἐν Καρινίᾳ διατριβῆς μου ἀφιέρωσα εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτεύματος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Δυστυχῶς φῶς τῆς ἱστορίας δὲν ἐφώτισεν εἰσέτι τὰς ἀρχὰς τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν πρώτων μοναχῶν ἐν τῷ Ἄθωνι, οὐδ' εἶνε ἐξηκριθὲν πῶς κατεστράφησαν τόσαι πόλεις, αἵτινες ἤκμαζον ἐν τῇ Ἀθωνιάδι χερσονήσῳ. Ἐν χειρόγραφον σωζόμενον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φιλοθέου ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου οἱ κάτοικοι τῆς Ἀθωνιάδος χερσονήσου ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν καὶ μετηνάστευσαν εἰς Πελοπόννησον, ἔνθα σήμερον κατοικοῦσιν οἱ Τσάκωνες, τούτους δὲ διεδέχθησαν ἄσκηταί, οἱ ὁποῖοι βαθμὸν ἐπληθύνθησαν, ὥστε αἰκονομαχικαὶ ἐριδες διετάρασσαν τὸ Βυζάντιον. Ἐκεῖ εὗρον οἱ εἰκονολάτραι ἐλευθερίαν νὰ ἀναστήλωσιν τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ περιανῶς νὰ κηρύξωσι τὴν ὀρθοδόξιν, μέχρις ὅτου ἡ Θεοδώρα ἔδωκε τέρμα εἰς τὰς ἐριδας ταύτας. Τοὺς μοναχοὺς τούτους οὐδεμίαν τοῦ συνεῖχε δύναμιν· ἡ μοναστικὴ πολιτεία ἦτο χαλαρὰ καὶ οἱ ἄσκηται ἔζων βίον τρωγλοδυτικόν, μέχρις ὅτου ὁ ἐπιστήμιος φίλος τοῦ Νικηφόρου Φωκά ὁσιος Ἀθανάσιος ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς Ἀγιορειτικῆς πολιτείας. Ὁ ὁσιος Ἀθανάσιος ἐγεννήθη ἐν Τραπεζούντῃ, μείνας δὲ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ὀρφανός, ἀνετράφη ὑπὸ τινος πλουσίας μοναχῆς, ἀργότερον δὲ ἔτυχε τῆς προστασίας μεγιστάνος, πολὺ σπουδαίου ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Βυζαντίου. Ἀλλ' ἀφῆκας τὸ πλεονεξία ἐλπίδων μέλλον ἀπῆλθεν εἰς Βιθυνίαν, ἔνθα εἰς ἐν ἐκ τῶν βουνῶν τῆς ἡσκήτευσεν ὁ μοναχὸς Μιχαὴλ ὁ Μελετήνας, ὅστις τὸν συνέστησεν εἰς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ στρατηγὸν Νικηφόρον Φωκά· τὸν μετέπειτα αὐτοκράτορα. Μετ' αὐτοῦ συνεδέθη διὰ φίλους

ἀδελφικῆς· ὁ Ἀθανάσιος. Ὁ Νικηφόρος ἀποσταλὴς κατόπιν εἰς Κρήτην ὡς στρατηγὸς παρέλαβε μεθ' αὐτοῦ καὶ τὸν Ἀθανάσιον, εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ ὁποίου ἀπέδωκε τὰς νίκας, διὰ τῇ αἰτήσῃ τοῦ μοναχοῦ ἄφθονα ἐχορήγησε χρήματα, ὅπως οἰκοδομηθῇ ἡ μονὴ τῆς Λαύρας κατὰ τὸ 921 καὶ πρὸ αὐτῆς ὁ ναὸς τῶν Καρυῶν. Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ὁικοδομήθησαν καὶ τὰ ἰδιαίτερα κελλῖα τοῦ Νικηφόρου, ὅστις εἶχε δώσει ὑπόσχεσιν μετὰ τὰς ἐκστρατείας του νὰ μεταβῇ εἰς Ἄθω, ὅπως ὑπὸ ἡγεμόνα καὶ καθηγητὴν πανάριστον ἀσκήσῃ τὴν κατὰ Θεὸν φιλοσοφίαν.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

ΕΜΠΡΗΣ

Τὸ Ἅγιον Ὄρος εὗρον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Οἱ μοναχοί, λέγει, ἡ βιογραφία τοῦ ἁγίου, «οὐ γῆν ἤρουν, οὐκ αὐλακὰ ἔτεμνον, οὐ βοῦν εἶχον, οὐχ' ὑποζύγιον, οὐκ ἄλλο ἐκ τῶν ἀγιοφόρων ζώων, οὐ κυνάριον, οὐ κύνα· ἀλλὰ καλύβας ἐκ μικρῶν πηξάμενοι ξύλων, καὶ ὀροφὴν αὐταῖς ἐκ χόρτου συμφορηθεῖσαν ἐπεσχεδί-αταν». Ἐὰν ἐλαμβάνετο χρεῖα νὰ μετακομισθῶσι βάρη, αὐτοὶ δι' αὐτῶν ἐπλήρουν τὴν χρεῖαν τῶν νοτοφόρων ζώων, ἐπιδέ-νοιντες σάγματα, οἷα τὰ τῶν ἡμιόνων, εἰς τὰ ἐκ-τῶν νῶτα, «ταῦτα δὲ τὰ τοῦ Χριστοῦ ὑποζύγια οὕτως ἐν αὐτοῖς τὰ ἄχρη μετέφερον» (1).

Ἐν ταυτῇ καταστά-σει εὗρον τὸ Ἅγιον Ὄρος προσεπάθησε νὰ θέσῃ τὰς βάσεις τοῦ σημερινοῦ πολιτεύματος· οἱ μοναχοὶ ὅμως ὄντες· πολλοὶ ἀτίθαστοι δὲν ὑπετάσσοντο, ἡ εἰρήνη δὲ ἀποκαθίστατο, «ἡ δὲ σιδηρὰ ῥαβδος του, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐδίωκε τὰ δαιμόνια» δὲν ἤρκει ὥπως ἀποκρούσῃ τοὺς πειρασμοὺς τῶν καλογέρων (2), καὶ μόλις ἐπὶ τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου Θ' τοῦ Μονομάχου κατορθώθη νὰ ἐδραιωθῇ τὸ ὑπάρχον πολίτευμα, «ὅπερ εἶνε ἐκ τῶν λαμπρῶν ἐκείνων πολιτευμάτων τῆς ἀρχαί-τητας διασωθὲν παρὰδόξως μέτω τῆς βασιλευ-κῆς ταύτης καταιγίδος. Εἶνε σύστημα ὁμοσπον-δικόν, ὁργανισμένον σοφώτατα ἐπὶ τῆς τελείας τῶν δικαιωμάτων ἐκείνης μονῆς ἰσότητος» (3).

Ἐκτὸς τῶν πνευματικῶν χρηρισμάτων, ὁ Ἅγιος εἶχε καὶ μεγάλα σωματικὰ πλεονεκτήματα.

(1) Ἐπίτομος βιογραφία Ὁσίου Ἀθανασίου.

(2) Ἀν. Μομφερράτος.

(3) Φραγκίτης.